

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження обумовлена сучасними процесами інтеграції, що визначає стратегічні завдання правового виховання особистості з розвитку демократичного суспільства.

Особистість молодого людини – це суб'єкт який відображає вплив зовнішнього світу. Однак даний вплив набуває свою значимість лише тоді, коли вони переломлюються в індивідуальних позиціях молодого людини, в його відношенні до цих чинників, а також в практичній реалізації цього особистісного ставлення в його діях і вчинках.

Ідейний конструкт «правове виховання» досліджувався у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: юристів, філософів, педагогів. Зокрема, Д. Александров, В. Андросюк, Л. Байрачна, О. Бандура, О. Войтанович, Н. Волкова, Л. Герасіна, А. Гетьман, О. Джужа, О. Зайчук, Л. Казміренко, В. Копейчиков, В. Муравйов, Н. Оніщенко, О. Скакун, М. Фіцула, Б. Чміль та інші.

Мета дослідження: філософсько-правовий аналіз виховання особистості демократичного суспільства.

Завдання дослідження: визначити особливості правового виховання особистості в контексті функціонування демократичного суспільства.

Об'єкт дослідження: роль особистості в контексті функціонування демократичного суспільства, суть правового виховання та його особливості в працях юристів, філософів, педагогів, психологів, соціологів.

Предмет дослідження: специфіка правового виховання особистості в контексті функціонування демократичного суспільства.

Правове виховання – це складова частина всього виховного процесу, метою якого є формування соціально активної особистості. Сам термін «правове виховання» з'явився на початку ХХ століття, проте до цих пір не існує єдиного розуміння «правового виховання». Одні під правовим вихованням розуміють соціалізацію людини, коли він «виховується» навколишнім оточенням в цілому, всією юридичною практикою і поведінкою людей, посадових осіб-представників державного апарату в правовій сфері [5, с. 45].

Осягнення значенні будь-якої форми буття, набуття власної сутності можливе лише при звільненні від панівних у соціумі установок, цінностей і норм. Тому дуже важливо знати, як молода людина осмислює, переживає зовнішні правові впливи, як реагує на них. Процес усвідомлення і оцінки особистістю своїх громадських інтересів, виражених в праві, може бути вельми тривалим за часом. Більш того, інтереси можуть бути усвідомлені неточно, неповно, на різних рівнях. До кінця не усвідомлений інтерес може привести до помилкової постановки мети, порочним методам її досягнення і навіть до правопорушень та злочинів. Важливо, що правове виховання передбачає в провадження у свідомість людей знань права, розуміння необхідності виконання його вимог, відчуття нетерпимості до будь-яких порушень законодавства. Чим більше у своїх соціальних відносинах молоді люди не будуть керуватися вузькими особистими інтересами, а інтересами суспільства, вимогами правових і моральних норм, тим вище рівень свідомості, будуть розвиватись звички, переконання, щоб підкорятися праву [2, с. 98].

Одним із найважливіших каналів правового виховання і правової освіти даної категорії населення є засоби масової інформації, роль яких у формуванні правової свідомості, правової культури, поваги до права і правомірної поведінки особистості закономірно зростає у процесі трансформації суспільства від тоталітаризму до демократичного суспільства [7, с. 2].

Щодо демократичного суспільства, молодіжні організації є одним із способів, за допомогою якого молодь отримує досвід і практикується в демократичному процесі, а, отже, відіграють важливу роль в демократії, якщо, звичайно, вони є незалежними і демократичними у своєму функціонуванні.

Це пов'язано з тим, що правова культура є особливою формою функціонування практичної діяльності, яка забезпечує закріплення і реалізацію корінних суспільних інтересів за допомогою формування правових стереотипів, поглядів, цінностей, а також передбачає участь громадян у правозастосовній діяльності та функціонуванні системи державно-правових інститутів [4, с. 114].

Філософія враховує типи людей, але не зупиняється ні на одному з них або їх сукупності, вона формує власне ставлення, засноване на таких принципах, як ставлення людини до власності і влади, місце і роль людини в соціальній системі, матеріальні відносини, активну участь у громадському житті суспільства. За такими критеріями людина виступає як представник певної соціальної спільності і перш за все як повноважний представник соціального класу, нації, національності [1, с. 157].

Поняття індивідуальності та особистості тісно пов'язані. Індивідуальність функціонує як суттєва характеристика певної особистості, що відображає шлях його існування як суб'єкта самостійної діяльності та творчості. Формування якостей особистості тісно пов'язане з самосвідомістю індивіда, змістом його цінностей, залежить не тільки від положення особистості в суспільстві, але й від особистого ставлення до неї позиції, власна позиція. Це пояснює той факт, що в одному соціальному середовищі формуються різні типи індивідів [3, с. 68].

Безумовно, соціальне середовище впливає на формування і поведінку особистості. Але не в меншій мірі особистісні орієнтації та поведінку обумовлені і внутрішнім, духовним світом людини. Не випадково кажуть, що кожен сам коваль своєї долі та щастя. Чим яскравіше у людини виражені інтелектуально-моральні та вольові якості, чим більше його життєві орієнтації збігаються з загальнолюдськими цінностями, чим більшою мірою він позитивно впливає на розвиток і утвердження цих цінностей, тим яскравіше і значніше сама особистість. У цьому плані вона характеризується з боку сили її духу, волі, творчості і добра. З цього боку особистість підноситься над своєю природною основою і в певному сенсі навіть долає її, залишаючи свій слід і плоди своєї діяльності і після своєї біологічної смерті [8, с. 76].

На нашу думку, проблеми розбудови громадянського суспільства, демократичної та правової держави безпосередньо пов'язані з розвитком правової свідомості та правової культури населення, оскільки саме ці чинники є соціальною гарантією реалізації принципу верховенства права в суспільстві. Зважаючи на це, має постійно зростати мотивація активного формування правової свідомості та правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин.

Також важливо згадати про пандемію, враховуючи катастрофічну руйнацію ринку праці, зростання безробіття та збільшення кількості випадків порушення трудових прав працівників під час пандемії. В цей час проявляється вся безвідповідальність людей, які не є добросовісними.

Отже, в ході дослідження ми прийшли до наступних висновків: правове виховання є невід'ємною частиною громадянського виховання, для розповсюдження і підтримання якого застосовується дуже багато зусиль. З формуванням саме демократичної громадянськості пов'язується подальший стійкий демократичний розвиток держави. Демократія відіграє прогресивну роль у розвитку суспільства. Від її повноти залежить розвиток усіх сфер громадянського життя, адже кожна людина – творець демократії. Від її енергії залежить сила демократії.

Список використаних джерел

1. Воронкова В. Г. Філософія розвитку сучасного українського суспільства: теоретико-методологічний контекст. Запоріжжя, 2018. 262 с.
2. Гетьман А. П., Герасін Л. М. Правове виховання в сучасній Україні: монографія. Харків, 2017. 368 с.
3. Гетьман А. П. Філософія правового виховання: навч. посіб. ред. А. П. Гетьмана. Харків, 2017. 248 с.
4. Козюбра М. І. Філософія права, правознавство і наука: спільні риси та відмінності. Філософія права і загальна теорія права. Київ, 2019. 146 с.
5. Нестеренко О. М., Правове виховання у сучасному суспільстві. Харків, 2019. 260 с.
6. Нестеренко О. П. Соціально-філософська рефлексія філософії правового виховання особистості як основи функціонування демократичного суспільства. *Філософія права* №4(81) 2020. 45-51 с. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/209401>.
7. Остапенко Л. В. Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці прогрес майбутнього. Одеса, 2019. 109 с.
8. Скворець В. О. Українське суспільство як соціоісторичний організм. *Філософія права* №4(80) 2020. 67-71 с. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/209397>